

ДОБРИ ЖОТЕВ ИЗМЕРЕНИЯ

chitanka.info

Вратата се отвори широко и в препълнената със селяни и тютюнев дим кръчма заедно със зимната виелица влетя Пашо. Огромната му фигура изпълни тясното помещение.

Не знам дали някой от селяните знаеше кръщелното му име. Наричаха го Пашата или съкратено Пашо. Нямахше нищо и никого. Хранеше се с каквото му падне, преспиваше по хорските плевни. Намираха го за глуповат. Той обаче имаше самочувствие на юнак и винаги беше готов да върши юначества. След всеки негов подвиг го ласкаеха с похвалното „машалла“, което той приемаше за най-чиста монета.

Както винаги и сега появата му развесели селяните. Чуха се възгласи:

— Добре дошъл, Пашо! Къде се губиш?

— Под капата — пошегува се той, доближи зачервената печка и простря ръчищата си над нея. Оснежените му ръкави заизпускаха пара.

Гиргин чорбаджията се окашля многозначително.

— Ти на тая раздърпана шиявица капа ли думаш?

Пашата се разсмя чистосърдечно.

— Твоите псета свършиха тая работа, Гиргине. Идех насам, а тия... връз мене.

— Лъжеш — засече го чорбаджията. — Ако са били моите псета, заедно с капата и главата да са ти изели.

Пашо придърпа един празен стол досами печката и я обкрачи:

— Така, ама им приседна, Пашова глава лесно се не яде.

— Верно, глава немаш, що да ядат — подсмихна се чорбаджията и изгледа хората, сякаш очакваше и той едно „машалла“ за голямото остроумие.

Никой не се засмя — не го обичаха заради високомерието му и склонността да унижава другите. Вместо това някой добродушно подкани Пашата:

— Жив да си, Пашо, я разкажи по-изтънко каква е била работата с Гиргиновите псета! Комай е имало върти, не май се, а?

— Имаше, имаше — надигна глас Пашата. — Наобиколиха ме пустите псета, отсекъде ме наобиколиха. Лаят, лаят, без уши останях. Зъбите им оголени. Ни тояга имам, ни нищо. Наведем се камък да докопам — тия ръцете че ми изедат. Въртим се като калайджия на пъртината. Наникъде. Стурих капата, та с нея кое що можем да ударим.

Изпоядоха пустата капа и пак нищо. По едно време кръвта ми кипна. Из един път рипнах връз едно куче, що беше най-близо. Кучето се уплаши, заквича под мене, а другите кое накъде види. Набарах му опашката, дигнах се и го завъртех. Я се въртим и кучето се върти. Яд ме беше, та го въртех сума време. Квича, квича, па мана да квичи. Накрай го засилих зад един зид и дойдох тука.

Дашо го похвали:

— Юнак си! Машалла!

Поръча му и една джанковица. Той пое юзчето, изгълта ракията изведнъж, пребърса филиптотювските си мустаци и отвърна поласкан:

— Сполай ти!

Последваха още почерпки. Пашо поемаше юзчетата заедно с похвалните „машалла“ и лъчеизпускаше радост. Даскал Виденов, загледан в добрите му очи, си помисли: „Блажени са нисшите духом! А ние за нищо и никакво се самоизяждаме.“ Мислите му събудиха умиление към него и той рече:

— Пий и от мен едно юзче и кажи къде се губи толкова време. Че си бил под капата, е вярно, само че капата ти не е стояла на едно място, нали?

— Прав си, даскале — отвърна му, — я бех под капата, капата под небето, а под небето цел свят се побира. Какво да ти кажем, цело Граово обиколих, докъде Кюстендил стигах, завъртех се из Знеполье...

Намеси се Дашо:

— Що нещо си обиколил. Не те ли срещна некъде глутница?

С това подпитване Дашо целеше да чуе за някое ново юначество. Пашо умееше да разказва увлекателно, без преувеличения и понеже често надценяваше възможностите си, юначеството му почти всякога съдържаше и нещо смешно.

Не схвана провокацията и отвърна простодушно:

— А, срещнахме се с един вук, ама той избега.

Последва спонтанен смях. Пашата се изненада:

— Защо се смеете, бре? Вук сам ли е, щом се не плашиш, а право у очите го гледаш и тръгнеш къде него — бега!

— Само кой бега — подигра го чорбаджията, — вуко или ти?

Пашо се понадигна от стола.

— Глава имаш, Гиргине, ама главата ти от вуци нищо не разбира. От вук може ли да се избега? Ако съм бегал — тука да не съм.

Беше прав. Даскал Виденов го подкрепи, като се зае да обясни, че в подобни случаи наистина най-важното е да не се уплашиш и че вълкът напада само когато усети страх у човека. Селяните знаеха това и се присъединиха към даскала.

За да не падне по гръб, Гиргин вметна:

— Така, ама я да беше глутница...

— Глутницата е друго — прекъсна го, — обиколят те, кого по-напред да гледаш.

И понеже никой не се съмняваше в смелостта на Пашата, той получи допълнителна бройка „машалла“. Дашо пък поръча на кръчмаря да му донесе двеста грама халва. Пашо постави блядото с халвата на коленете си и апетитно задъвка.

Отвън виелицата изсвистя и застрашително натисна вратата. Хората се умълчаха. Толкова зла зима не помнеха от години. Даскал Виденов измери с очи великанския ръст на Пашо: „Самият живот на това благородно същество — помисли си — е едно юначество. Кой на негово място би могъл да издържи? А той и хрема не хваща!“ Възхити му се и го погледна:

— Пашо, чудо на чудесата си ти! В коя плевня спа нощеска?

Пашата опря гръб на стола:

— У никоя. Цела нощ одих да не замръзнем. Натам-насам, та и на Могилата се качвах.

„Могилата“, както я нарече, пък и всички селяни я наричаха така, беше отбелязана на географските карти като планина с повече от хиляда метра над морското равнище. Гола и стръмна, тя трудно можеше да бъде изкачена и през лятото. Тъкмо затова чорбаджията се обади насмешливо:

— Лъже тоя сукин син, като влашка циганка лъже.

Пашата се ядоса:

— Ти, Гиргине, може и да лъжеш, кога ти уйдисва, ама Пашо никогаш.

Гиргин махна презрително.

— Я зарежи тая работа! И с тия парцали по тебе...

Невероятно беше наистина. Но хората го познаваха и му вярваха. Даже един се обади:

— Качил се е, Гиргине. Верно, дрехите му не са баш като що требе, ама се е качил.

Друг, за да го подкрепи, рече:

— Пашо ли? Пашо и гол може да се качи на Могилата.

Чорбаджията се закиска неприятно:

— Значи гол! — И се втренчи в Пашата.

Той прие втренчването му като предизвикателство и удари пестник в коляното си:

— Можем! И гол можем!

— Можеш, ама на Петровден!

— И сега можем!

Гиргин предвкуси голямото удоволствие от поражението му и продължи да го предизвиква:

— Ти пийна и комай изуми какъв студ е навънка!?

— Не съм изумил!

— Не си, ама си...

Като човек на дадената дума, Пашо заряза спора и започна да се съблича. Разбрал, че нещата тръгват в лоша посока, даскал Виденов сложи ръка на рамото му:

— Човече, какво правиш? При такъв студ излиза ли се гол?

— Щом съм издумал, че се качим!

Почервенял от гняв, даскалът се обърна към чорбаджията:

— Защо го подкокоросваш? Възрастен човек си... Що за удоволствие е това?

Намеси се и Дашо:

— Не си греши душата, Гиргине!

Повечето от селяните взеха страна на двамата и кръчмата се изпълни с гълчава. Чорбаджията направи невинно лице:

— Айде сега! Да не съм го карал да дава дума? Воля му да се качи, воля му да не се качи. Така ли е?

Пашата свали ръката на Виденов от рамото си.

— Даскале, ти се не мешай! Че се качим, та и малко че постоим горе.

Дашо се развика:

— Щурчо щур, не се води по акъла на чорбаджията! Акъл може и да има, ама душата му е гяволска!

Пашо сякаш се поразколеба. Само че, забелязал това, Гиргин уж незаинтересовано подхвърли:

— Абе, ако питате мене — думата си е дума... Нейсе!

Казаното произведе желания ефект — Пашата изхлузи и захвърли дрехите си с неочаквана бързина. После раздвижи херкулесовите си мускули с няколко прикляквания и се запъти към вратата. Бързината, с която извърши всичко, вцепени присъстващите. Само чорбаджията се размърда:

— Стой малко, де! Ако се качиш на Могилата — от мене едно кило алва. Ама ако се не качиш, ти що че дадеш?

Пашата го погледна пренебрежително:

— Не ми е до твоята алва!

— Добре, не ти е, а ако се не качиш?

Пашо го погледна право в очите и отсече:

— Не се ли качим на Могилата... че се уловим за ушите и ръченица че играем, докога можем!

Не дочака отговора на чорбаджията. Натисна дръжката на вратата, вилицата я подпъна отвън и тя сама се отвори. Кръчмата се изпълни със сняг и студ. Понаведе глава и се гмурна в белия ад.

Пръв се опомни даскал Виденов. Скочи от мястото си, облече балтона, нахлузи каскета, омота около врата си вълнения шал и изтича навън. Останалите излязоха подире му.

Скупчени на селския мегдан, групата мъже се мъчеха да открият Пашата сред вълмата от сняг. Наоколо нямаше жива душа — кой ще стои вън при такъв мраз. Само кучетата се обаждаха тук-там и с лая си обозначаваха пътя му. Съгледаха го чак когато излезе от селото и хвана полите на Могилата. Там вятърът бръснеше ниско и имаше сравнително добра видимост.

Даскал Виденов се обърна към неколцина от по-яките мъже да помогнат на Пашата, преди да е замръзнал окончателно. Дашо притича до кръчмата, взе дрехите му и поведе спасителната група. В същото време Пашо навлезе в най-стръмното.

Показаха се и групата мъже — следваха го вкупом. На мигове вятърът донасяше виковете им — подканяха го да се върне. Вместо това обаче той затича и взе преднина. Така преполови височината, но неочаквано забави крачки и падна. Спасителната група опита да ускори ход. Пашо стана и макар и бавно, отново пое по стръмнината. Само че вървежът му ставаше все по-препънат. Постепенно спря, извърна се към селото и сякаш тласнат от вятъра, хукна обратно. Засрещна се с групата. Опитаха да го спрат. Мина през тях като

бръмбар през паяжина. Успяха да го застигнат чак на мегдана, където той зави, стигна вратата на кръчмата, отвори я и влезе. След него вкупом нахълтаха и другите.

Целият посинял, Пашо се държеше на краката си и дишаше учестено. Дашо подаде дрехите му. Облече се и бавно поседна на своя стол до печката. Никой нямаше желание за приказки. Даскал Виденов пръв наруши мълчанието:

— Юнак си, Пашо, юнак! Верно, не стигна до горе, но и до средата не е малко! Кой може това да направи? Машалла!

— Машалла! Машалла! — завикаха отвсякъде.

Кръчмарят му връчи чаша червено вино за сгриване. Изпи виното на един дъх и изруга:

— Яд ме е! Нема защо да ме машалосвате! Схванаха ми се и нозете, и ръцете, нещо ме стисна за гърлото...

— Браво! — потупа го даскал Виденов и поръча още вино.

Дашо продума на себе си:

— Грозен студ, мамицата му! Ние облечени едвам издеянихме... Машалла!

Така трябваше да завърши всичко, но не би — Гиргин поиска да се изпълни облога. Пашо не направи никакъв опит да се отметне, стана, хвана се за ушите и заигра ръченица. Какъвто си беше чорбаджията, щеше да го кара да играе, докато припадне.

Малцина останаха да присъстват на зрелището. Другите напуснаха и се разпръснаха в различни посоки. Излезе и даскал Виденов. Преди да завие на ъгъла, се извърна към кръчмата и плю. Виелицата върна плюмката и тя се залепи на ревера на балтона му, където мигновено замръзна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.